

Nya portar?

*Ungas delaktighet i politiska beslutsprocesser på
kommunal nivå*

Erik Andersson

Förord

2014 års Demokratiutredning har i uppgift att analysera behovet av och utarbeta förslag till åtgärder för att öka och bredda engagemanget inom den representativa demokratin. Utredningen ska även föreslå åtgärder i syfte att stärka individens möjligheter till delaktighet i och inflytande över det politiska beslutsfattandet mellan de allmänna valen. En särskild uppgift för utredningen är att belysa frågor om ungas politiska representation, delaktighet och inflytande. Inom ramen för denna uppgift ska utredningen bl.a. se över vilka effekter som befintliga forum för ungas inflytande, såsom ungdomsråd och ungdomsfullmäktige, har haft för ungas möjligheter till inflytande och delaktighet.

Erik Andersson har på uppdrag av 2014 års Demokratiutredning skrivit en underlagsrapport om Skövde kommuns arbete med ungas delaktighet i de politiska beslutsprocesserna. Erik Andersson är lektor i pedagogik vid Högskolan i Skövde.

Innehåll

Innehåll	2
1 Nya portar och ungas politiska delaktighet	4
1.1 Politisk delaktighet och unga som politiska sambandsmedlemmar	5
2 Politisk delaktighet	11
2.1 Idealtyper av politisk delaktighet	12
3 Resultat: Nya portar	14
3.1 Motiv: ungas politiska delaktighet som medel, fostran och värde	15
3.2 Framgång: Tvärsektoriellt gemensamt arbete och föränderliga rum för demokrati	18
3.3 Framgång: Kommunikativt ansvar, samlärande och kunskap	23
3.4 Framgång: Vardagspolitik, sociala relationer och partipolitisk friställning	26
3.5 Utmaning: Från nationell policy till lokal praxis och gemensam målbild	29
3.6 Utmaning: Mångfald	30
3.7 Utmaning: Involvera skolan i ungdomspolitik	31

3.8	Utmaning: Politisk delaktighet som ett värde i sig självt	32
4	Sammanfattning: Nya portar för ungas politiska delaktighet	34
4.1	Politisk delaktighet – ett värde i sig självt	34
4.2	Organisation och demokratiska former	36
4.3	Ungdomsorganisering och vardagspolitik för ett aktivt samhällsmedlemskap.....	37
4.4	Ungdomspolitik: nationell policy till lokal praxis	38
4.5	Ungdomspolitikens kunskaps- och verksamhetsutvecklingsbehov.....	39
5	Referenser.....	41

1 Nya portar och ungas politiska delaktighet

All offentlig makt i Sverige ska utgå från folket. Men endast 13 procent av landets unga anser sig ha inflytande över politiska beslut, trots att en stor andel vill vara med och påverka.¹ Den nationella ungdomspolitiken beslutas och samordnas av staten och kommunerna är fria att anta egna ungdomspolitiska program och utforma verksamheter som passar de lokala förutsättningarna. I propositionen för en ny ungdomspolitik är målet att: "alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen".² Målet innebär en betoning på delaktighet i politiska beslutsprocesser som får, enligt propositionen, avgörande betydelse för ungas framtida etablering och en livskraftig demokrati. Det är dock långt kvar innan unga engageras i meningsfulla dialoger med vuxna och samhällets institutioner.³

Syftet med rapporten är att identifiera framgångsfaktorer och utmaningar inom ungas delaktighet i politiska beslutsprocesser på kommunal nivå. Detta sker genom en analys av Skövde kommuns ungdomspolitiska arbete samt en översikt av tidigare forskning. Studien har tre forskningsfrågor:

1. Vilka är motiven till ungas delaktighet i politiska beslutsprocesser?
2. Vad är framgångsrikt i arbetet med ungas politiska delaktighet?

---

¹ Ungdomsstyrelsen 2010.

² Utbildningsdepartementet 2014, s. 16.

³ Simovska & Bruun Jensen 2009.

3. Vilka är utmaningarna i arbetet med ungas politiska delaktighet på lokal nivå?

Utgångspunkten för rapporten är forskningsstudien *Nya portar* vars namn fungerar som en metafor för ungas möjligheter att vara med i politiska beslutsprocesser. Porten symboliserar hur inkludering och exkludering kan bli en samtidig händelse.⁴ Unga kan släppas in och ges möjlighet att leva ut sitt politiska samhällsmedlemskap eller stängas ute från denna demokratiska rättighet. Forskningsstudien har bedrivits som en fallstudie⁵ under åren 2014–2015. Dataunderlaget, som har analyserats genom en kvalitativ innehållsanalys, är omfattande och består bland annat av policydokument, mötesprotokoll, deltagande observationer, enskilda samtal och 15 timmar fokusgruppintervjuer med blandgrupper av unga, politiker och tjänstemän.⁶

Rapporten är upplagd på följande sätt: först sker en presentation av forskning med fokus på politisk delaktighet och unga som politiska samhällsmedlemmar; politisk delaktighet, hur det kan förstås och analyseras som fenomen genom fem idealtyper, presenteras; resultaten av fallstudien redovisas. Rapporten avslutas med en sammanfattande diskussion och rekommendationer om ungas delaktighet i politiska beslutsprocesser på kommunal nivå.

1.1 Politisk delaktighet och unga som politiska samhällsmedlemmar

Ungas delaktighet i politiska beslutsprocesser är ett tämligen outforskat område i behov av mer forskning och policy som stärker ungas position i samhället.⁷ Sedan 1990-talet har svenska kommuner arbetat med att skapa former för medborgerligt inflytande men utmaningen kvarstår.⁸ Endast 56 procent av

---

⁴ Simmel 1994.

⁵ Yin 2006.

⁶ Hjerm, Lindgren & Nilsson, 2014.

⁷ Bessant 2004; Checkoway 2005; Checkoway & Gutiérrez 2006; Cockburn 2007; Ødegård 2007; Simovska & Bruun Jensen 2009; Timmerman 2009; Crocetti et al. 20012; Taft & Gordon 2013; Utbildningsdepartementet 2014.

⁸ Ungdomsstyrelsen 2009; Statens folkhälsoinstitut 2011.

Sveriges kommuner har någon form av inflytandeforum för unga.⁹ Ungdomsråd är den vanligaste formen (22 procent). Med *ungdomsråd* avses forum som inrättats inom kommuner och landsting vilka syftar till att integrera och inkludera unga i politiska beslutsprocesser. Beteckningen rymmer olika typer av organiseringar såsom ungdomsting, ungdomsdelegation och ungdomsfullmäktige för att ge några exempel. Det ursprungliga syftet med ungdomsråden i Sverige var att främja ungas inflytande. I en forskarvolym till en statlig utredning konstateras att ungdomsråden ska ”medverka till att ungdomar får större inflytande och till att lösa sådana problem som vår demokrati står inför i form av sjunkande valdeltagande och svag partianknytning”.¹⁰ Ungdomsråden används i huvudsak av kommuner och landsting som forum för konsultation och information med en tjänsteman som koordinerar, förser med utbildning och stöttar. Ungdomsråden anses bidra till ett demokratiskt samhälle och fungera som plantskolor för partipolitiken.¹¹

Forskning visar att ungdomsråden ofta saknar reella påverkansmöjligheter och att de i hög grad är beroende av en ansvarig tjänsteman, exempelvis ungdomsstrateg.¹² Ungdomsstrategen blir en förutsättning för att ungdomsråden ska kunna etableras, upprätthållas och nå fram till politiker och tjänstemän. Synen på ungdomsråden i kommuner och landsting är ofta att de antingen ses som lösningen på ungas bristande politiska intresse, ett medel för politikerfostran, eller som ett interaktivt sätt att lyssna på unga.¹³ I ungdomsråden ges fåtalet möjligheten att kommunicera med beslutsfattare och ungas möjligheter att påverka beslutsprocesserna reduceras ofta till rollen som konsulter eftersom de betraktas som experter på ungdomsfrågor och därför inte tillfrågas i andra frågor.¹⁴ Ungdomsråden utgörs alltså av en begränsad mängd unga som ofta får en oklar roll i de demokratiska

---

⁹ Ungdomsstyrelsen 2010.

¹⁰ Ljungberg & Norling 2001, s. 513.

¹¹ Matthews 2001; Ødegård 2007; McIntosh & Youniss 2010; Waara et al. 2010; Taft & Gordon 2013.

¹² Ljungberg & Norling 2001.

¹³ Ljungberg 2009.

¹⁴ Rasmussen 2003.

processerna och möjligheterna att påverka styrs av politikerna och tjänstemäns goda vilja.¹⁵

Det är en stor utmaning att inkludera alla unga i organiseringen och utvecklingen av samhället.¹⁶ Forskningen visar att unga som engagerar sig i ungdomsråd i högre grad har högt utbildade föräldrar, att ungdomsråden ofta är socioekonomiskt homogena med låg representativitet från samhällets unga. Socioekonomisk bakgrund, kön, klass och etnisk bakgrund påverkar således ungas möjligheter vilket också får konsekvenser för deras politiska delaktighet som vuxna. Unga får i begränsad omfattning driva egeninitierade frågor inom ramen för ungdomsråd.¹⁷ Unga som engagerar sig i andra ungdomsstyrda organisationer tenderar dessutom att betrakta ungdomsråd som elitistiska och icke-representativa, som sociala kontrollorgan för att tämja och kanalisera ungas meningsskiljaktigheter.¹⁸ För att ändra detta krävs, enligt forskning, ett mer rättighetsbaserat och inkluderande förhållningssätt.¹⁹ Ungdomsorganisering utgör på denna grund ett alternativ till ungdomsråden.

Ungdomsorganisering betecknar fristående och ideella organisationer av unga (ej inrättade och styrda av kommuner eller landstings organisationer) som kan möjliggöra förändrade maktrelationer genom att unga lär sig strategier för gemensamt handlande som i vissa fall leder till institutionella förändringar i lokalsamhället.²⁰ Ungdomsorganisering har enligt forskning positiva effekter på ungas demokratiska utveckling. Utmärkande för ungdomsorganisering är att de frågor som drivs är egenvalda och beslutsfattandet sker genom val av lämpliga strategier för att åstadkomma samhällsförändringar, med (visst) stöd av vuxna.²¹ Genom ungdomsorganiseringen kan unga driva förändring med en stark känsla av makt, kollektiv problemlösning och ledarskap. Unga ges då möjligheter att utveckla *medborgarkunnighet* i form av initiativ-, problemlösnings-, ledarskaps-, planerings- och organisationsförmåga; förmåga att fatta beslut; samhällelig och

---

¹⁵ Ødegård 2007.

¹⁶ Ungdomsstyrelsen 2009; McIntosh & Youniss 2010.

¹⁷ Flanagan & Christens 2011; Harris et al. 2010; Taft & Gordon 2013.

¹⁸ Finlay et al. 2010; Taft & Gordon 2013.

¹⁹ Wearing 2011.

²⁰ Christens & Dolan 2011.

²¹ Christens & Dolan 2011.

politisk kunskap; kritisk argumentationsförmåga och perspektivtagande.²² Typen av politisk delaktighet främjar självförtroende, kritiskt tänkande, samarbete och engagemang. Deltagandet ökar det sociala kapitalet och stärker en känsla av tillhörighet, något som kan förstärkas ytterligare när unga arbetar tillsammans med vuxna.²³ Samarbete med jämnåriga och vuxna gör att unga sannolikt deltar politiskt i större utsträckning som vuxna. Känslan av att ingå i ett sammanhang är dessutom positivt relaterad till ungas sociala ansvar för andra och ett ökat samhällligt och politiskt handlande. Med andra ord ökar benägenheten för att rösta och att arbeta ideellt om unga upplever att de ingår i ett sammanhang.²⁴ Ungdomsorganisering väver alltså samman utveckling av medborgarkunnighet, socialt ansvar och samhällsutveckling.²⁵

Idag uttrycker flertalet unga lägre tillit till medmänniskor och institutioner jämfört med övriga samhällsmedlemmar.²⁶ Några av de faktorer som påverkar graden av tillit är att inte bli tagen på allvar och att bli orättvist behandlad. Att skapa hopp om inflytande utan att det resulterar i inflytande minskar tilliten, sänker motivationen och undergräver strävanden att vara med och förändra samhället.²⁷ Det påverkar dessutom hälsan. Forskning visar att ungas demokratirelaterade attityder är direkt beroende av hälsan.²⁸ Unga med självskattat dålig hälsa är exempelvis mindre villiga att vara med och påverka i sin egen kommun.²⁹ En faktor som påverkar den tilltro unga har till politiker och tjänstemän är hur massmedia, samhällsvetenskaperna och professionella praktiker tenderar att betona ungas brister och ointresse istället för att se unga som mål i sig själva.³⁰

---

²² Finlay et al. 2010; Christens & Dolan 2011.

²³ Zeldin & Petrokubi 2008.

²⁴ Flanagan & Christens 2011.

²⁵ Christens & Dolan 2011.

²⁶ Wennerholm Juslin & Bremberg 2004; Jen et al. 2010; Ungdomsstyrelsen 2010.

²⁷ Milbourne 2009.

²⁸ Flanagan & Christens 2011; Jen et al. 2010.

²⁹ Ungdomsstyrelsen 2010.

³⁰ Checkoway et al. 2005; Bessant 2005; McIntosh & Youniss 2010; Head 2011; Andersson 2013, 2015.

I synen på *unga som politiska samhällsmedlemmar* utmärker sig två positioner.³¹ Den *dominerande positionen* gör gällande att ungas politiska intresse har svalnat, att politiken har övergivits och att det demokratiska medborgarskapet håller på att undermineras. De liberala demokratierna sägs stå inför en kris. Enligt förespråkarna tar sig detta uttryck i minskat valdeltagande, ökad medelålder i politiska partier och ungas misstroende mot partipolitiken. Den *andra positionen* ger att unga är intresserade av politiska angelägenheter utanför den traditionella politiken, såsom aktivistaktioner, ideella organisationer, digital mediekonsumtion och produktion, politiska samtal i vardagen, matkonsumtion och återvinning. En stor del av de unga står i "stand-by" som "jourhavande" medborgare, engagerade i samhällseliga och politiska frågor, redo att delta.³² Politiken tycks fjärran och flera unga uttrycker att det finns ett avstånd mellan politisk vardag och formell politik. Det finns även unga som befinner sig mellan de två positionerna, varken ointresserade eller okonventionellt engagerade.³³

Vuxnas förhållningssätt till unga som politiska samhällsmedlemmar beror bland annat på hur vuxna betraktar det politiska livet och hur politisk delaktighet undersöks. Forskningen har hittills givit en delvis skev bild av unga som politiska samhällsmedlemmar. Kvantitativa studier på liberaldemokratisk grund har dominerat vilket begränsat synen på det politiska livet och andra demokratiska uttryck har marginaliserats. En tolkning av demokrati stänger ute andra tolkningar vilket begränsar mångfalden demokratiska uttryck och former. När vissa former av politisk delaktighet anses mer korrekta än andra förstärks ojämlikheten mellan grupper av unga.³⁴ När den liberaldemokratiska logiken med betoning på individualism, rationella val, majoritetens uppfattning och konsensus anses utgöra den enda goda demokratin skapas hinder för ungas politiska delaktighet. Demokratisk politik kan inte reduceras till ett allt igenom rationellt förnuft, dolda konfliktdimensioner och strävan

---

³¹ Bessant 2004; Harris et al. 2010; Ekman & Amnå 2012; Andersson 2013, 2015; Manning 2014.

³² Amnå 2008.

³³ Harris et al. 2010.

³⁴ Bessant 2005; Wyness 2009; Harris et al. 2010; Manning 2014.

efter att bli överens eller att majoriteten ska styra över minoriteten. Tron på att förnuftiga resonemang alltid ska leda fram till en lösning för alla utestängda politiska drivkrafter, så som känslor och passioner. Betoningen på individualism ger dessutom inget utrymme för kollektiva processer som krävs för skapandet av politiska identiteter.³⁵ En ytterligare problematik som begränsar ungas olika uttrycksformer och drivkrafter är att ungas politiska delaktighet i hög utsträckning har kommit att villkoras av vuxna.³⁶ Vuxna gör sig till talespersoner för unga och formulerar policy som om unga hade haft inflytande. Vuxna anlägger ett *ungdomsperspektiv* istället för att låta unga ge sina perspektiv, det vill säga *ungas perspektiv*. Med ett ungdomsperspektiv finns risken att vuxnas intressen och perspektiv projiceras på unga vilka då tenderar att bli betraktade som avpolitiserade objekt för samhällelig fostran, ett medel för att uppnå vuxnas intressen.

Synen på unga som avpolitiserade objekt för samhällelig fostran återfinns i nationell och internationell policy för ungdomspolitik och är vanligt förekommande i de samhälleliga institutioner, exempelvis skolan³⁷, som ansvarar för barn och unga. En förklaring till detta är att utvecklingspsykologiska teorier har styrt förhållningssättet till barn och unga.³⁸ Dessa bygger på en logik i vilken barn och ungas utveckling delas upp i fasta faser som barn och unga måste genomgå för att bli fullvärdiga samhällsmedlemmar.³⁹ Ungdomstiden reduceras till en övergångsfas, ett bristtillstånd och en förberedelse för vuxenlivet. Perspektivet har kritiserats inom barndomssociologisk forskning och senare inriktningar inom politisk socialisation som istället förespråkar en syn på barn och unga som individer med resurser, som deltagare och samhällsmedlemmar här och nu.⁴⁰ Det vill säga människor med erfarenheter, egenvärde, kompetens, viljor, intressen och handlingsförmåga oavsett om de befinner sig i en specifik utvecklingsfas (utifrån normen vuxen) eller inte.

---

³⁵ Mouffe 2013.

³⁶ Bessant 2005.

³⁷ Andersson 2012.

³⁸ Bessant 2005.

³⁹ Flanagan 2013.

⁴⁰ McIntosh & Youniss 2010; Sherrod et al. 2010; Andersson 2015.

2 Politisk delaktighet

Politisk delaktighet kan förstås utifrån resonemangen om politiskt deltagande som i sig är ett komplext begrepp.⁴¹ Definitionen av politisk delaktighet är dessutom beroende av vad som betraktas som politiskt. I denna rapport definieras något som *politiskt* om det innehåller: I) beslut och organisering av den mänskliga samvaron; II) alternativ som inte är förenliga (konflikt/kontrovers); III) känslor och affektioner av inkludering/exkludering; IV) en uppdelning mellan 'vi' och 'dom'.⁴² Med *politisk delaktighet* avses demokratiskt deltagande och inflytande i processer och situationer inom kampen om hur samhället bör vara ordnat. I denna kamp är politiskt handlande centralt. Med utgångspunkt i Hannah Arendts politiska filosofi ska *politiskt handlande* i detta sammanhang förstås som att börja något nytt tillsammans med andra.⁴³ Det vill säga ett ansvarstagande genom att ta plats i offentligheten och tillsammans med andra skapa möjligheter att hantera frågor och problem som är centrala för ordnandet av den mänskliga gemenskapen.⁴⁴ Politisk delaktighet, i vilket politiskt handlande är en del, baseras således på ömsesidighet, förtroende, ansvar, tolerans och rättigheter. Politisk delaktighet kan dock skifta i karakteristik och syfte, något som idealtyperna av politisk delaktighet visar.

---

⁴¹ Ekman & Amnå 2012.

⁴² Mouffe 2013.

⁴³ Arendt 1958/1998.

⁴⁴ Andersson 2013.

2.1 Idealtyper av politisk delaktighet

Olika förutsättningar och villkor för politisk delaktighet påverkar handlingsutrymmet, kommunikationen och lärandet som kan vara nödvändigt för att skapa möjligheter för ungas inflytande och deltagande i organiseringen av samhället. För att förstå detta kan en modell av politisk delaktighet vara behjälplig. Ett problem med de etablerade så kallade stegmodellerna⁴⁵ av delaktighet för underrepresenterade grupper är att de ofta utgår ifrån att ju högre ”grad” av delaktighet desto bättre. Ett problem med detta antagande är att sammanhanget inte tas hänsyn till samt att ungas politiska delaktighet oftast är villkorat av vuxna.⁴⁶ En modell som beaktar detta är The TYPE Pyramid (Typology of Youth Participation and Empowerment).⁴⁷ Genom att undvika en gradering (högt, ökat, lågt, minskat osv.) av politisk delaktighet sätter modellen den pedagogiska och sammanhangsberoende relationen mellan unga och vuxna i fokus. Det innebär att maktdimensionen, det vill säga strukturella och specifika möjligheter och villkor för ungas politiska handling, beaktas. Med inspiration i TYPE har fem idealtyper utvecklats för att förstå och analysera politisk delaktighet.

- *Informerad politisk delaktighet*: unga saknar påverkansmöjligheter (inflytande) och vuxna styr. Unga informeras om vad som ska hända eller har hänt och har ingen möjlighet att påverka beslutsfattandet.
- *Opålitlig politisk delaktighet*: unga får möjlighet att göra sin röst hörd och vuxna styr. Vuxna definierar vad unga får och kan uttala sig om. Visst samlärande och inflytande erbjuds men utan pålitlig innebörd i beslutsfattandet. Antingen tar vuxna fasta på det unga säger eller så används yttrandena som en intäkt för att ha lyssnat.
- *Pluralistisk politisk delaktighet*: unga och vuxna styr och har inflytande gemensamt genom ömsesidiga meningsutbyten och ansvarstaganden. Styrningen varierar beroende på vilken resurs

---

⁴⁵ Exempel: Arnstein 1969; Hart 1992; Shier 2001.

⁴⁶ Evans 2007; McIntosh & Youniss 2010.

⁴⁷ Wong et al. 2010.

som krävs för tillfället och samlärande möjliggörs genom arbete tillsammans i vilket skilda erfarenheter och kunskaper blir resurser i ett gemensamt beslutsfattande.

- *Pålitlig politisk delaktighet*: unga styr och har inflytande, vuxna har en tillbakadragen roll. Unga definierar, skapar och upprätthåller merparten av handlingsutrymmet. Samlärandet begränsas då nödvändiga resurser från vuxna kan utebli. Inflytandet utanför den egna gruppens processer begränsas och beslutsfattandet styrs av unga själva.
- *Fristående politisk delaktighet*: unga styr och har inflytande inom den egna gruppens processer, vuxna är frånvarande. Samlärande och erfarenhetsutbyten över generationsgränser uteblir och beslutsfattandet sker enbart av unga.

Idealtyperna utgår ifrån att det beroende på sammanhang finns olika förutsättningar och villkor för unga och vuxna att handla och lära tillsammans i politiska beslutsprocesser. I vissa fall är det exempelvis bara möjligt och önskvärt med informerad politisk delaktighet och i andra fall krävs en pålitlig politisk delaktighet. Idealtyperna synliggör förutsättningarna för kommunikation och lärande samt vilket inflytande eller brist på inflytande detta kan leda till i beslutsfattandet, det vill säga vilken möjlighet unga har att påverka organiseringen av samhället.

3 Resultat: Nya portar

Över tid har ungdomspolitiken i Skövde blivit ett av de mest prioriterade områdena. Med kommunens organisering av ungdomspolitiken, *Ung i Skövde*, har ungdomspolitiken kommit att genomsyrar alla sektorer. Citatet från en medlem i Ungdomsforum illustrerar detta:

Att man verkligen har försökt att få det här arbetet att jobba över gränserna, att fungera på riktigt. För det är nånting som krävs med ungdomspolitiken eftersom den är en politik som på nått sätt måste vara i allt. Alltså den är ju lite annorlunda på det sättet, att den liksom måste finnas överallt för unga, är ju en del i allting. Vi är ju liksom inte en separat del som man kan sätta i något hörn och så här. Vi är ju medborgare precis som alla andra och då måste vi ju finnas med överallt och det tror jag är nånting som Ung i Skövde har gjort väldigt rätt.

Kommunen har fram till årsskiftet 2014/2015 bedrivit ungdomspolitisk verksamhet genom *Ung i Skövde*, en kommunal organisering av ungdomspolitiken bestående av fyra grupper: *Politikergrupp* (presidier i nämnderna); *Ledningsgrupp* (kommundirektören och samtliga förvaltningschefer); *Arbetsgrupp* (personal från förvaltningarna) och *Ungdomsforum* (fristående politisk förening). *Ungdomsforum* bildades på ungas begäran efter det att ungdomsstrategen bjudit in ett antal unga i syfte att få ungas perspektiv inom kommunens ungdomspolitik. Ungdomsforum blev en del av kommunens verksamhet och bildade senare en fristående förening. Detta är relevant att beakta mot bakgrund av tidigare erfarenheter och en samstämmig bild i Skövde om att försöket med ungdomsfullmäktige hade misslyckats. Ungdomsforum har bland annat påverkat det ungdomspolitiska programmet, direktivet för Nyeport (Ungdomens hus), kollektivtrafiken,

praktikplatser för unga och framtagandet av boendeinformation för unga.

Nedan presenteras resultatet av fallstudien. Beteckningar som används i samband med samtalsutdrag är: P (politiker som är ordförande/vice ordförande i nämnd); T (tjänsteman); U (ungdomsforumsmedlem); F (forskaren).

3.1 Motiv: ungas politiska delaktighet som medel, fostran och värde

Tre framträdande motiv för ungas politiska delaktighet har identifierats. Det *första* motivet utmärks av att ungas politiska delaktighet ses som medel för att uppnå vuxnas intressen. Det kan till exempel handla om att unga ska bidra till ökad tillväxt, skapa attraktionsvärde och bli goda kommunambassadörer som gör att fler vill flytta till kommunen. En nämndsordförande uttrycker det på följande sätt:

Att se att det här handlar ändå om attraktionskraft för orten, det handlar om bilden vi sätter utav Skövde.

Ett annat uttryck för detta är att kommunens visionsdag 2014 hette *Unga är en förutsättning för tillväxt*. Att satsa på unga är en del av visionen och betoningen på tillväxt är återkommande i fokusgruppintervjuerna. En tjänsteman uttrycker det så här:

Man har ju nu inför den nya omorganisationen satt tillväxt i centrum och om man tittar på visionsdagen så var det att ungdomar ... är en förutsättning för tillväxt och då har du redan också gjort det till en ekonomisk fråga.

Agendan för ungdomspolitiken är alltså vuxeninitierad och intressedriven. Detta förhållningssätt ger en förklaring till varför Ungdomsfullmäktige misslyckades vilket dialogen nedan exemplifierar:

T1: Jo och det var ju hela valprocessen, det visade sig att det var rektorer som utsedde ungdomar som inte ens visste att dom skulle vara på det här.

T2: Nej

T1: Så det, det kom inte från... inte heller där kom det från ungdomarna.

P1: Nej

P2: Jo för det här skulle väl gå ut till alla klasserna i skolorna och dom hade ju ingen aning.

T1: Inte ens dom som blev valda visste om att dom var valda så dom kom inte för att det var ingen som hade talat om det för dom.

Ytterligare uttryck för att ungas delaktighet är underordnat de vuxnas intressen är synen på unga som viktiga kunskapsbärare med dagsaktuella perspektiv. De får därmed ofta rollen som remissinstanser, något som Ungdomsforum formellt visserligen har ett uppdrag att vara. Att enbart göra unga till en remissinstans reducerar dock möjligheterna till en mer mångfacetterad politisk delaktighet, vilket en politiker exemplifierar på följande sätt:

Förra mandatperioden som jag var ordförande för utbildningsnämnden så hade vi så att två elever från Västerhöjd och två ungdomar från Kavelbro var inbjudna och vi la dom frågor som berörde ungdomar först i programmet då. Med det visade sig ju ändå att då blir det ett sent skede ändå för frågorna har kommit väldigt långt och sen tyckte väl ungdomarna att dom hade inte tid och det var svårt att gå ifrån lektionen och så. Så det föll.

Möjligheterna att påverka är beroende av när i beslutsprocessen tillfällena att påverka erbjuds. I exemplet ovan kom unga in för sent i processen vilket troligen gjorde det mindre meningsfullt att engagera sig. Det blev alltså oklart huruvida ett eventuellt engagemang skulle få betydelse och mötestider hamnade dessutom i konflikt med skolarbetet.

Det *andra* motivet som identifierats betonar vikten av politisk demokratisk fostran och partipolitisk återväxt. Unga ska göras politiskt engagerade och utveckla sin medborgarkunnighet – demokratins överlevnad står på spel. De årliga demokratidagarna för gymnasieeleverna syftar exempelvis till att få unga intresserade av demokrati och att de ska gå och rösta. Utifrån denna logik begränsas ungdomspolitik till en inkörsport för partipolitik och att unga ska lära sig att rösta. Flera i Ungdomsforum har

exempelvis fått förfrågningar om att gå med i politiska partier men valt att stanna kvar. En politiker uttrycker sitt sätt att se på Ungdomsforum:

Jag ser ju många av dom här som blivande politiker. Dom är väldigt duktiga, väldigt framåt vill säkert, tror jag, inte sluta i Ungdomsforum utan gå vidare ... Det är ju en skola kan man säga.

Unga görs till objekt som ska lära sig rätt värderingar och färdigheter för framtiden vilket bland annat innebär att unga ska lära sig att rösta, ha åsikter och respektera varandras olikheter.

P1: Och det är ju att få dom att gå och rösta. Att få dom att förstå att dom är en del av demokratin, att deras röst är betydelsefull både i Sverige och Europa.

P2: Jag bara instämmer med P1 helt och hållet, jag har ingen annan uppfattning.

En medlem i Ungdomsforum sätter ord på problemet med positioneringen av unga som framtida väljare:

Ja och vill man att vi ska, eller man pratar mycket om att ungdomar är framtiden, vill man att vi ska kunna växa upp också och förstå att man kan påverka då måste man börja med det tidigt. Det kan man inte komma på liksom när man är 35. Att då, nu. Men visste du att du kunde påverka mer än att rösta var fjärde år liksom.

Betoningen på rösträtt skymmer således merparten av de demokratiska rättigheter och skyldigheter, en levd demokrati, som en demokratisk stat för med sig och som gäller oavsett ålder. Framtida politiska handlingar som vuxen kräver att unga har fått möjlighet att agera som unga och utveckla en relevant handlingsberedskap. Men unga tenderar att, precis som tidigare forskning visar, bli stand-by-resurser, några som enligt konsekvenserna av detta motiv ska aktiveras vid vuxen ålder och som fram till dess enbart ska tränas i politisk delaktighet i tillrättalagda sammanhang.⁴⁸

---

⁴⁸ Amnå 2008; Andersson 2012.

Det *tredje* motivet karakteriseras av att ungas politiska delaktighet erkänns som ett värde i sig självt. Ungas demokratiska fri- och rättigheter betonas och unga betraktas som politiska samhällsmedlemmar med resurser, ansvar och egenvärde. I förslaget till Skövdes barn- och ungdomspolitiska program (2015-2018) står det att: ”barn och ungdomar ska få utöva sina mänskliga rättigheter, betraktas som en mångfald av individer, stödjäs att bli självständiga, ta ansvar och ges möjlighet att vara delaktiga och ha inflytande i hela den politiska processen”. Enligt Ungdomsforum är det självklart att inkludera unga, en styrelsemedlem säger:

Ta hänsyn till vad vi tycker och tänker i frågor och inte bara så här bestämma saker som man tror att ungdomar tycker blir bra. För man kanske måste fråga också i och med att vi inte är representerade i val och så vidare.

Enligt Ungdomsforum måste unga räknas som samhällsmedlemmar här och nu eftersom unga har potential och utgör en resurs för nytänkande i samhället.

Motiven speglar olika förhållningssätt till unga som politiska samhällsmedlemmar och medför tre skilda kommunikativa principer. Det första motivet (medel) innebär att vuxna talar *till* unga. Det andra motivet (fostran) innebär att vuxna talar *om och för* unga. Det tredje motivet (värde) innebär att vuxna och unga talar *med* varandra. Detta får konsekvenser för vilken typ av politisk delaktighet som blir möjlig. Principerna för att kommunicera innebär alltså tre skilda förhållningssätt som villkorar samlärandet och ungas möjlighet till inflytande och deltagande i beslutsprocesser.

3.2 Framgång: Tvärssektoriellt gemensamt arbete och föränderliga rum för demokrati

Tvärssektoriellt gemensamt arbete utifrån en gemensam målbild utgör en framgångsfaktor på organisatorisk nivå i Skövde kommun. Samarbetet kräver en tydlig organisation som kan hantera förändringar och oförutsägbarhet. Med en följsam organisation med tydliga organisatoriska ramar kan *föränderliga rum för demokrati* skapas, det vill säga olika aktiviteter, mötesplatser,

demokratiska former och grupperingar som är situations- och intresseanpassade. Exempel på detta är Unga demokratiutvecklare (två halvårsanställningar med uppdrag att tillsammans med andra unga skapa intresse för demokrati och politik) samt Unga kommunutvecklare (feriearbete i projektform för unga med uppdrag att arbeta fram förslag på kommunal utveckling genom ungas perspektiv). De organisatoriska förutsättningarna för skapandet av föränderliga rum har varit framgångsrika i Skövde. Alla nämnder samverkar för att skapa bred förankring och kommunikationsvägar inom ungdomspolitiken. För att nå tvärsektoriell samverkan med gemensam målbild har ett fåtal pådrivande personer varit avgörande. Utvecklingen inom kommunen kan beskrivas som att, under drygt en tioårsperiod, ha gått från isolerat tjänstemannarbete (2001), till samarbete mellan ett antal tjänstemän, till anställning av en ungdomsstrateg (1 juni 2010), till politisk formalisering och exponentiell utväxling genom gemensamt handlande i form av ett ungdomspolitiskt program och tvärsektoriellt gemensamt arbete (2011).

I det ungdomspolitiska handlingsprogrammet framgår att ungdomspolitiken kräver ”samverkan mellan lagstadgade och icke lagstadgade verksamheter, frivilligorganisationer och hem. Samlad kompetens kan göra arbetet mer effektivt”. Ramarna för ungdomspolitiken sattes i kommunfullmäktige och genomförandet blev gemensamt. En politiker uttrycker det så här:

Det blev också väldigt tydligt, nämen det handlar ju inte bara om ungdomsfrågor det handlar ju faktiskt om alla frågor. Det handlar om samhällsbygget ... det här måste ju kopplas på, inte bara förvaltningar som hade börjat samarbeta. Utan vi behöver ju faktiskt också ha med politiken så att politiken tar sitt ansvar, att se ... ungdomspolitik in i alla nämnders verksamhet.

Det har alltså varit framgångsrikt att samordna och samverka mellan förvaltningarna. En annan politiker uttrycker detta som en ständig utmaning:

Ska vi nå det här med ungdomspolitiken måste det ske en bättre samverkan och samordning, det måste finnas en strategi och det kan ju programmet vara. Men det måste knytas till vision 2025 och det ska vara klart vem som har ansvaret att göra saker.

Förslaget till kommunens barn- och ungdomspolitiska program bygger på det nationella målet för ungdomspolitiken och fokuserar på boende, kunskap, arbete, delaktighet och levnadsvillkor. Allas lika rättigheter och möjligheter poängteras och programmet utgår från kommunens vision för år 2025. Det finns således en tydlig *policyrelation* mellan nationella mål, lokala mål och kommunal vision. Lokal policy kan på detta sätt bli ett verktyg för att barn och unga tillsammans med kommunen ska kunna påverka samhällsutvecklingen.

Kommunens ungdomspolitiska arbete har bidragit till att luckra upp förvaltningsgränserna vilket främjat det *tvärprofessionella samarbetet*. Nya professionella relationer har skapats genom gemensam resursanvändning. I förslaget till barn- och ungdomspolitiskt program uttrycks detta som att "samlad kompetens gör arbetet mer effektivt". Frånvaron av konkurrens tycks gynna ett gemensamt professionellt lärande. En tjänsteman uttrycker situationen som respektfull:

Lite grann det alltså respekt för andras kompetenser och att det är viktigt att få in alla kompetenser alla behövs ju i det här. För det har ju varit mycket 'soss gör inget och skolan gör inget' och ni vet allt det här.

För att utveckla samarbetet har kommunen infört stöd av olika slag: utvecklingsmedel, en årlig budgetpost för ungdomspolitiken som finansierar ungdomsstrategens verksamhet, sektorsövergripande och ungdomsorganiserade projekt samt ungdomsforums verksamhetsmedel. Tillfälliga insatser, som tillkommit genom initiativ av unga, har genom samarbete möjliggjort en anpassning till rådande situation och för tillfället engagerade unga. Den ungdomspolitiska organiseringen i kommunen kan således beskrivas som ett ramverk för skapandet av föränderliga rum för demokrati med en förmåga att fånga situationen, lyssna in, vara lyhörd och anpassa agerandet efter den aktuella frågan och deltagarnas önskemål. En chefstjänsteman fångar denna karakteristik och utmaning:

Då måste man ju hela tiden ha med sig att vi måste hela tiden kolla att vad är det som ändrar sig och förändrar sig så att vi hänger med. Den medvetenheten den måste vi ju ha ... ungdomarna idag kommer inte

vara samma ungdomar om 10 år och åsikterna kommer också att variera.

Ungdomspolitiken anpassas till rådande förutsättningar och dagsaktuella frågor, till dagens unga, vilket gör Ung i Skövde till en drivande och nyskapande nätverks- och resursyta för politisk delaktighet. En medlem i Ungdomsforum lyfter betydelsen av detta:

Jo men för oss är ju det, alltså i Ungdomsforum har ju det viktigaste varit att vi har fått reda på genom Ung i Skövde vem vi ska gå till och vart vi ska gå och när vi har en fråga eller vill göra nånting ... om man har varit med på Ung i Skövde möten och så där så har man ju kunnat lära sig eller så här veta vem man ska gå till.

Ungas politiska handlingar möjliggörs genom formaliserade kontakter och möten, olika forum för dialog mellan unga, tjänstemän och politiker. Organisationen utgör på så sätt en arena för gemensamt målinriktat arbete med förutsättningar för pluralistisk politisk delaktighet. Samtalet nedan illustrerar detta:

U1: För om Ungdomsforum hade funnits utan Ung i Skövde hade det ju inte varit samma sak nånstans. (Flera håller med)

U2: Då hade vi ju liksom kunnat stå på torget och säga vad vi ville utan att någon riktigt...

T: Skrattar

U2: ... hade varit tvungen att lyssna för nu är ni ju tvungna att lyssna.

Organisationen garanterar ett formellt sammanhang för att skapa helhet kring ungdomspolitiken. Precis som tidigare forskning visar har ungdomsstrategen varit en nyckelfunktion.

U1: Så hade det inte varit ungdomsstrategen eller någon som hade haft en god inställning till Ungdomsforum så hade det ju inte nått fram på samma vis.

F: För ni sa ju innan att nämnderna vill att ni kommer och initierar frågor. Är det ungdomsstrategen som har öppnat upp för det då eller? Eller är det ni själva, eller?

U2: Det är utifrån båda håll då kanske.

U1: Ja men jag tror inte det hade gått så smidigt om inte ungdomsstrategen hade varit med.

F: Upplever ni att ni har möjlighet att påverka beslutsprocesser i kommunen?

U2: Ja det tycker jag att vi har, om vi vill.

För Ungdomsforum blir ungdomsstrategen en professionell vän, portvakt och spindel i nätet. Av unga, politiker och tjänstemän tillskrivs *ungdomsstrategen* roller så som: ordningsskapare; länk; kuggjul; nät; inspiratör; katalysator; tränare; piska; kravställare; påminnare. Ungdomsstrategen blir en skapare av handlings- och kommunikationsrum, en möjliggörare av tid som skapar kontinuitet och bidrar till förändring. Ungdomsstrategens placering hos kommundirektörens stab har medfört ökade möjligheter för strategiskt agerande och att ungdomspolitikerna kvarstår på den politiska agendan. Positionen har inneburit en samallokerad resurs för att hålla samman och skapa synergieffekter genom samarbete mellan olika grupperingar. Detta kräver en förmåga att hantera konflikter, att balansera ideologiska intressen och få personer med olika politiska tillhörigheter att kommunicera. Funktionen som ungdomsstrategen tillskrivs påvisar på detta sätt en kulturell karakteristik i Skövdes ungdomspolitiska arbete och dess organisering – en kultur som strävar efter tillit och sammanhållning, som är kontinuerlig och föränderlig, som möjliggör skapandet av offentliga rum för unga.

En välkomnande och öppen kultur uppskattas av de aktiva i Ungdomsforum och underströks av deltagarna i samband med en regional inspirationshelg för ungdomsråd. De aspekter som lyftes fram som viktiga i skapandet av offentliga rum var att de skulle vara mysiga och välkomnande. Det var viktigt att rummet, fysiskt och symboliskt, ingav trygghet, bekvämlighet, öppenhet och anpassningsbarhet. Samtidigt uttrycktes vikten av handlingskraft och betydelsen av struktur och effektivitet. De aspekter som lyfts fram av de unga vittnar således om en önskan om öppenhet och möjligheter till olika demokratiska former – en levande dialog i vilket rummet anpassas till dialogens syfte.

Ungdomsforum ser sig själva som möjliggörare av ungas dialog och politiska engagemang, något de kanaliserar genom sina

kontakter inom kommunen. Sociala medier används flitigt som kommunikationsverktyg för att diskutera, fatta beslut, planera verksamheten, sprida information och återkoppla. Det finns en vilja att skapa välkomnande demokratiska rum enligt en medlem i Ungdomsforum:

Skövde kommun vill att vi ska finnas. Skövde kommun vill ha våran hjälp och åsikt. Så är det ju inte överallt (någon: nej). Då är det kommuner som vill ha ett ungdomsråd, ungdomsforum, fullmäktige för att det är bra grej. Det ser bra ut. Vi kan skryta med att vi har nånting men egentligen så har dom ingenting att säga till om. Så är det ju inte i Skövde utan dom vill ha oss här.

Handlingsorienterade tjänstemän och politiker, politiska beslut, skapandet av lokal policy, gemensam resursallokering genom *nämndsolidariska satsningar* – en gemensam ekonomisk satsning utifrån principen 'alla bidrar med något' – och samarbete har alltså skapat goda förutsättningar för ungdomspolitiken i Skövde. Organiseringen av ungdomspolitiken fungerar som en lyhörd ramsättande nätverksyta för arbete i passande konstellationer med flexibla demokratiska former. *Föränderliga rum för demokrati* blir välkomnande och nyttoanpassade rum som skapas av deltagarna och som erbjuder möjligheter att forma den typ av plats som behövs för att ta sig an den för tillfället aktuella frågan.

3.3 Framgång: Kommunikativt ansvar, samlärande och kunskap

Gemensamt ansvarstagande, genom att arbeta tillsammans över generations-, professions- och partigränser och att tillsammans bygga kunskap genom nyfikenhet och öppenhet, ger resultat i ungdomspolitiken i Skövde. Kommunen strävar efter en kunskapsbaserad organisation byggd på beprövad erfarenhet. Detta uppnås genom kontinuerliga utvärderingar, analyser och omvärldsbevakning. Behovsgrundade utbildningsinsatser och deltagande i nationella nätverk är andra aspekter av den kunskapsbaserade organisationen kommunen strävar efter. Typen av förhållningssätt, gemensamt ansvar och en ömsesidig förståelse av ansvaret, har fått konsekvenser för skapandet av ny policy. Det

skapar möjligheter för barn och unga att utveckla sin ansvarsförmåga och lära sig att ta ansvar tillsammans med andra. En tjänsteman uttrycker det på följande sätt:

Får vi till ett program som är 0-25 år kanske det finns andra möjligheter att man börjar redan i förskolan. Med det här att, för jag tror att mycket i grunden är ansvar, att få och kunna ta ansvar det är ju det här med ansvar har ju inte varit så viktigt. Men jag tror det är det det handlar om. Om jag tar ansvar då får jag ju också ganska mycket att säga till om och jag får lära mig att ta konsekvenser. Men vi har inte gett unga ansvar och som många säger 'men dom måste ju ta ansvar också' ja men då måste man också ges ansvar.

Här uttrycks en idé om *samlärande*, att genom ett förändrat handlande utveckla ansvarstagandet gemensamt. En av de aktiva i Ungdomsforum beskriver det på följande sätt:

Just att Ungdomsforum tillsammans med tjänstemän, politiker och arbetsgrupp ska hitta dom här vägarna för ungas rätt till inflytande ... måste man tillsammans arbeta fram det här och det gör man genom Ung i Skövde som helhet (Flera: Mm.) ... det är ju det som är det viktiga som jag ser det i Ung i Skövde i framtiden. Att man har kvar det för den dialogens skull och för att kunna vidareutveckla det arbetet tillsammans.

Deltagarna stödjer och utvecklar alltså varandra i ansvarstagandet genom nya perspektiv som skapar vägar för inflytande.

För att stödja ett genomskinligt inflytande i beslutsprocesser är återkoppling centralt. Betydelsen av återkoppling relateras till vilka förväntningar deltagarna har på sin politiska delaktighet, det vill säga hur möjligheterna att påverka ser ut i relation till vad som är önskvärt. Kommunicerade förväntningar kan skapa en ökad tillit mellan unga och vuxna. En tjänsteman uttrycker det på följande sätt:

Det kanske är viktigt att tala om vad dom har mandat över också så att man inte lurar dom, och säger att det här 'nu ska ni få vara med och bestämma' och så vet vi att det går ju inte. Så man måste nog vara noga med att tala om vad är deras mandat så att man inte lurar dom till det här har ni inflytande över och så har dom inte det.

Genomskinligheten i vad som är möjligt att påverka är beroende av insyn, förståelse och kunskap om politiska processer. Återkoppling

är ett verktyg för att öka denna förståelse, att lära sig vad som är möjligt att påverka, vad som krävs för att få till en förändring, hur lång tid det kan ta och vilka vägar för påverkan som blir nödvändiga. För en effektiv återkoppling blir det viktigt med kontinuerlig dialog, vilket en medlem i Ungdomsforum betonar:

Så det är först när vi börjar få komma in oftare och vi har den här kontinuerliga dialogen vi börjar få insyn i verksamheten på andra plan som det börjar bli på riktigt ... Om man hade stannat där ... ett Ung i Skövde-möte i halvåret, då hade det inte funkat. Det kan jag säga rätt av, det hade stannat där för vi hade tröttnat ... vi hade inte känt oss lyssnade på av att bara få ett möte i halvåret ... och då hade vi slutat ... för då känner man sig inte lyssnad på. Man måste få ha den kontinuerliga dialogen.

Kontinuerlig dialog, att vara en naturlig del av den politiska beslutsprocessen, blir ett *kommunikativt ansvar* i vilket unga såväl som politiker och tjänstemän tar initiativ, handlar och följer upp vad som sker – att deltagarna vet och agerar utifrån att ansvaret är ömsesidigt. En medlem i Ungdomsforum understryker detta:

Det är viktigt att alla vet det med sig att dom har det ansvaret också. Men det är också så här... det jag kan känna och som kan vara nästan lite ... nästan lite kränkande, är att man ibland får känslan av folk tror att vi unga inte ser det som att vi har ett ansvar i det hela. Vi är väldigt medvetna om vårt ansvar i det här.

Det kommunikativa ansvaret är även riktat utåt. Kommunen deltar regelbundet i rikskonferenser och har externa samarbetspartners för att få perspektiv och bilda kunskap med hjälp av andra. Studiebesök i andra kommuner med representanter från Skövdes unga, politiker och tjänstemän har genomförts och omsatts till kunskap med hänsyn till kommunens lokala förutsättningar. Utbildning och gemensamt kunskapsbyggande har initialt varit viktigt för att få en samsyn kring arbetet samtidigt som kunskapsbildning och lärande har varit ett stående inslag i ungdomspolitiken. Kritisk betraktelse och analys av den egna verksamheten genom studiebesök utifrån, forskning och egna undersökningar tillsammans med återkommande LUPP (Lokal uppföljning av ungdomspolitiken) exemplifierar kunskapsbyggandet. I utkastet till ett nytt barn- och

ungdomspolitiskt program står det att: ”Det barn- och ungdomspolitiska arbetet ska vara kunskapsbaserat och bedrivs långsiktigt, målmedvetet och strategiskt ... Aktuell kunskap om barns och ungas levnadsvillkor ska ligga till grund för beslut och prioriteringar”. Ungdomspolitiken bygger alltså på beprövad erfarenhet, nationell och lokal kunskap samt en kritisk analys av den egna verksamheten baserat på samlärande och kommunikativt ansvar. Det vill säga ett gemensamt ansvarstagande över generations-, professions- och partigränser i vilket man försöker förstå varandra och agera tillsammans.

3.4 Framgång: Vardagspolitik, sociala relationer och partipolitisk friställning

Meningsfull politisk delaktighet kan nås genom ett *vardagspolitiskt förhållningssätt*. Det vill säga ett förhållningssätt i vilket politiska frågor som uppkommer i ungas livssituation tillskrivs betydelse för den politiska delaktigheten. Ungas egeninitierade frågor och intressen samt personliga relationer med politiker och tjänstemän blir, enligt medlemmarna i Ungdomsforum, betydelsefullt för ungas delaktighet i politiska beslutsprocesser. En medlem i Ungdomsforum säger att:

Vi har kontakt med kommunen, till och med med riksdagspolitiker ibland. Att man börjar se att det finns möjligheter att göra saker här. Det finns andra vägar att gå även för andra frågor, självklart. Och det gör ju också att man gärna stannar, just för att man upptäcker en ny värld, man ser möjligheter, man ser liksom informationsvägarna och hur dom går och hur det till slut kommer till ett beslut. Då kan man påverka den också. Även att det är människor som styr dom där vägarna så dom om du känner människorna då kanske det går lättare.

Personliga relationer och visad uppskattning från politiker och tjänstemän ger alltså bekräftelse och bidrar till att göra det politiska engagemanget meningsfullt.

Goda sociala relationer är viktigt inom Ungdomsforum. Föreningen beskrivs som välkomnande, trygg och med möjlighet att driva politiska frågor efter intresse. Direktkommunikation och återkoppling lyfts fram som centralt. Engagemanget i Ungdomsforum anses bidra till personlig utveckling,

medborgarkunnighet och vidgade kontaktnät. Gemenskapen och ett positivt klimat motiverar och stärker engagemanget. Ömsesidigt förtroende och tillit gynnar enligt medlemmarna den personliga utvecklingen och gör det meningsfullt att engagera sig tillsammans. Deltagarna förenas genom ett delat intresse för samhället, dess organisering och möjligheten att påverka.

Att Ungdomsforum är partipolitiskt obundet är något som uppskattas av de unga, att inte behöva bekänna sig till ett politiskt parti motiverar och stimulerar deras politiska intresse. Samtidigt betonas vikten av att forumet är tillkommet genom politisk handling, något som tydligt uttrycks av en medlem i Ungdomsforum:

Ungdomsforum skulle inte ha funnits där om politiken inte skulle varit involverad. Ungdomsforum skulle inte ha funnits här om inte den här goa gruppen människor skulle varit här.

Den sociala samvaron skapar sammanhållning, gemenskap och vänskap. Den blir en grogrund för perspektivrikedom och idéskapande som gynnar det politiska arbetet enligt Ungdomsforum:

Det känns även som att just den här sociala biten gör att man kan få fram mycket mer idéer ... ur det vardagliga snacket också ... inte bara att nu har vi fått ett uppdrag. Utan efteråt så kan man verkligen sitta ner och få tänka.

Att få sitta ner och tänka tillsammans, att planera, genomföra och utvärdera politiska aktiviteter gynnar alltså utvecklandet av medborgarkunnighet. Samlärande främjas genom att de tillsammans 'vänder och vrider på saker', arbetar med problemlösning, lär sig lyssna, utvecklar argument och nya sätt att tänka. Ungdomsforums verksamhet blir på så sätt en ideologisk obunden politikutbildning som innebär en partipolitisk friställning med, enligt Ungdomsforum, ökade möjligheter till påverkan:

Med Ungdomsforum kan du komma för att du vill göra skillnad. Du behöver inte stå på vänster eller höger sida. Du behöver inte ansluta till nått speciellt parti. Därför tror jag att vi får upp dom här eldsjälarna ... på ett helt annat sätt. Av just den här rädslan att 'men nu kommer jag, måste jag tillhöra dom?' Nej, du kan komma för att du vill göra skillnad och det tycker jag är väldigt skönt.

I fokusgruppintervjun ställdes frågan om varför forum valts som benämning.

U1: För råd känns som att då är det valda runt ett bord som sitter helt i ett stängt rum och diskuterar saker. Men forum det är mer levande, det är som en facebookside eller nånting.

U2: Mm.

U1: Jag tycker faktiskt det är bättre än råd.

Flera: Ja.

U3: Forum är ju förknippat jag med alltså ett chattforum eller ett nätforum eller ett forum där du är en grupp personer och kan diskutera nånting. Det för mig är ett forum och då tycker jag precis som U1 säger, det är ett oerhört lämpligt namn. Det är mycket bättre än råd.

U2: Det tycker jag med. Alltså forum det är inte så här inramat

U4: Det låter inte lika hårt.

U2: Det är så här, mjukare alltså mer skulle jag säga hej kom till Skövdes ungdomsråd, hej kom till Skövdes Ungdomsforum.

U1: Det suddar ut gränserna, det blir lite informellt, tillgängligheten där också och ja...

U2: Liksom det blir inte samma..

F: Eller Skövde ungas politiska förening!

U2: Ja gud!

Flera: Skrattar

U2: Det skulle inte, det skulle (flera ohörbart), ja nej!

U3: Det skulle ju vara självmord totalt.

U1: Ja ordet politik kanske är dumt att nämna.

F: Var går gränsen? Den går där alltså?

U1: Tyvärr.

Forum understryker betydelsen av föränderliga rum för demokrati. Råd eller politik signalerar en institutionaliserad och snäv form av politik medan forum signalerar vardagspolitik och nyttoinriktning. Samtalet mellan deltagarna visar betydelsen av att vara en inbjudande, öppen och anpassningsbar förening som inte låser fast bestämda innebörder av politik, snarare tar vara på potentiellt politiska frågor och intressen som uppstår i vardagen. Politiken tar således plats i ett socialt sammanhang där de unga kan ha inflytande och skapa mening och som kollektivt utvecklar medborgarkunnighet. Politiskt handlande får ett värde i sig självt, ett sätt att skänka personlig tillfredsställelse och mening samtidigt som det syftar till att göra samhället bättre för alla unga. Medlemmarna betraktar deltagandet som en fritidssysselsättning som skapar möjligheter till personlig utveckling, lärande och möjlighet att påverka. De sociala relationerna och det politiska blir på så sätt varandras förutsättningar och möjligheter.

Ungdomsforums verksamhet framställs av medlemmarna som välkomnande, byggd på personliga relationer, vänskap och öppenhet. Men detta har även visat sig utgöra en sårbarhet i föreningen. När personliga relationer blir ansträngda eller tar en helt annan vändning kan situationen bli omöjlig för vissa medlemmar att vara kvar. Ungdomsforum har av denna anledning, men också mot bakgrund av att unga flyttar och väljer att göra annat, en tämligen hög medlemsomsättning. En föränderlighet som innebär utmaningar för såväl föreningen som för kommunens samarbete med föreningen. I Skövdes framgångsrika arbete finns det alltså utmaningar. De mest utmärkande behandlas nedan.

3.5 Utmaning: Från nationell policy till lokal praxis och gemensam målbild

En ofta förekommande utmaning är brister i kommunikationen och en oklar målbild. Det finns risk för kommunikativ skevhet och ojämnt agerande när vissa nämnder och partier prioriterar arbetet medan andra inte gör det. I fokusgruppintervjuerna framgår det att det finns vissa blockpolitiska låsningar och nämnder som inte tar ungdomspolitiken på allvar. Flera politiker och tjänstemän lyfter

önskemål om att i högre grad arbeta bort ”stuprör”. Genomskinlighet i beslutsprocesser och ökat samarbete samt synliggörande och kommunikation kring olika förväntningar är andra exempel på utmaningar. I samtliga fokusgruppintervjuer understryks betydelsen av ett ständigt arbete med en gemensam och kommunicerad målbild. Det uttrycks en ödmjukhet inför de utmaningar ungdomspolitiken och nationell policy väcker, ett återkommande mantra är att det alltid finns behov av att bli bättre och skapa en praxis i vilket ungdomspolitiken blir en naturlig del av kommunens verksamhet.

3.6 Utmaning: Mångfald

Att få med alla unga och att sluta betrakta unga som en homogen grupp är en utmaning för kommunen och Ungdomsforum. En medlem i Ungdomsforum uttrycker det så här:

Vi är en väldigt homogen grupp nu, vi sitter bara med en kille här inne och vi har alla samma bakgrund så. Men alltså vill inte folk med utländsk bakgrund vara här, vill inte HBTQ-personer vara här. Nej men vi kan inte dra dom hit för att vi ska ha en bättre mångfald.

För att få med alla kan olika ”verktyg” behövas. Det vill säga olika demokratiformer som ger utrymme för unga från skilda hemförhållanden, etnicitet, klass, kön, geografisk hemvist etcetera. Ungdomsforum kan inte själva lösa denna utmaning. En medlem i Ungdomsforum uttrycker det på följande sätt:

Jag skulle vilja se en ökad mångfald i det ungdomspolitiska arbetet, alltså att man faktiskt har lyckats få med en mångfald i Ungdomsforum men också att man lyckats hitta verktyg för att få med en större skara ungdomar i det ungdomspolitiska arbetet.

Att få med ”alla” aktualiserar flera utmaningar mot bakgrund av en ökad andel nyanlända, bristande tillgång till bostäder, få arbetstillfällen, unga i utanförskap, unga med funktionsnedsättning och så vidare. En tjänsteman synliggör denna utmaning:

Jag jobbar ju med dom grupperna som växer i vårt samhälle. Alltså dom som får så fint typisk autism eller högfungerande autism eller våra

neuropsykiatriska diagnoser. Alltså den biten växer ju inom våran förvaltning också ... då behöver ju våran förvaltning vara med i de här frågorna – absolut ... vi ser ju ändå att det blir många som blir hemma och så där och dom behöver lite extra stöttning vidare liksom.

Funktionshindrade unga har fått bättre förutsättningar genom kommunens ungdomspolitik men det kvarstår utmaningar enligt en chefstjänsteman:

Om vi snackar om att ungdomar utan funktionshinder är en utsatt grupp, då är ju ungdomar med funktionshinder ännu mer utsatta.

3.7 Utmaning: Involvera skolan i ungdomspolitiken

Skolans ungdomspolitiska potential används sparsamt. En tjänsteman uttrycker att:

Vi måste få med skolans personal. Ja det är ju hela kanalen ut till ungdomarna, där är ju nästan järnridå.

Elevråden, som skulle kunna utgöra en möjlig kanal för påverkan, anses sakna demokratisk funktion. Det är svårt att få fram elevernas perspektiv och önskemål. Elevdemokratin reduceras till ett fåtal utvaldas röster i hjälpligt fungerande former av representativ demokrati dikterat av vuxna. Det uttrycks en önskan om att få elevdemokratin att fungera genom att prioritera elevråden. Vidare anses den lokala politiken vara undermåligt förankrad i skolan och det uttrycks behov av en vidgad syn på politik och demokrati genom en mer nyanserad och meningsfull undervisning i och om demokrati.

Luppen 2011 visar att majoriteten elever upplever att de inte har inflytande i sin skolsituation. Unga vill vara medbestämmande men får marginellt inflytande i frågor som i princip rör hela deras arbetssituation (schema, läxor, prov, skolmat, kunskap, regler, skolmiljö, läromedel). En förklaring till att skolan blivit en utmaning i det ungdomspolitiska arbetet är en falsk tro på att man arbetar i enlighet med ungdomspolitiken. En medlem i Ungdomsforum uttrycker det på följande sätt:

Som mycket skolan har ju resonerat väldigt så och utbildningsnämnden också lite att 'jamen vi jobbar ju bara med ungdomar, det är ju det vi gör'. Ja, just det! Så då menar dom på liksom att, jamen då behöver inte vi lägga något mer krut på det.

Detta är ett exempel på när vuxna utgår från ett ungdomsperspektiv. Det vill säga 'skolan' utgår ifrån att de 'jobbar' med unga bara för att målgruppen är unga. Men detta har inget, vilket resultaten av Luppen visar, att göra med att vuxna faktiskt bjuder in unga att framföra sina perspektiv. En konkret utmaning som nämns inom detta sammanhang är *fullföljandet av studier*. En chefstjänsteman uttrycker oro:

Det är alldeles för många ungdomar som inte slutför gymnasieskolan till exempel. Det är ett politiskt, det är ett ungdomspolitiskt arbete som kanske man på bred front kan medverka till om det fungerar ... hyggligt. Det är ju konkret.

I förslaget till barn- och ungdomspolitiskt program betonas det att: "Tidiga insatser för att stärka barns skolgång och resultat för att förhindra avhopp är därför avgörande. Genom samverkan kan olika kompetenser göra arbetet mer effektivt ... Genom tidiga och samlade insatser kan avhopp från skolan förhindras vilket är en vinst för både individen och samhället".

Skolan är en marginell politisk delaktighetsarena för unga, en i dagsläget outnyttjad resurs som behöver involveras i ungdomspolitiken. Detta är inte enbart en lokal skolpolitisk fråga i Skövde. Det är även en nationell utbildningspolitisk fråga.⁴⁹

3.8 Utmaning: Politisk delaktighet som ett värde i sig självt

Det dominerande motivet till ungas politiska delaktighet är att det utgör ett medel för att uppnå vuxnas intressen, exempelvis för ökad tillväxt. En medlem i Ungdomsforum uttrycker detta tydligt:

Jag kom på en extremt viktig tanke kring VARFÖR det är viktigt att inkludera unga och jobba aktivt för ung politik i kommunen. Mitt svar

---

⁴⁹ Andersson et al. 2012.

är att jag anser att det är demokratins skyldighet att alla ska komma till tals, unga lika mycket som äldre ... Lite besviken på att ingen annan sade detta då det är en intressant fråga hur man ser ungdomarna. Som tillväxt kom fram, men dock inte lika tydligt att unga ska inkluderas av demokratiska skäl då alla ska komma till tals, även unga.

I förlängningen kan motivet motverka ett demokratiskt arbete med ungdomspolitik. Ungas politiska delaktighet kan lätt bytas ut mot något annat medel som anses skapa tillväxt. I Skövde är ungas politiska delaktighet som ett värde i sig självt ingen självklarhet och enligt tidigare forskning är den internationella bilden densamma. Ungas politiska delaktighet är dessutom ideellt, beroende av ungas tid och engagemang. I Skövde har kommunen därför sökt stödja ungas möjligheter till politisk delaktighet. Ett konkret exempel är verksamhetsstödet, 50 000 kronor, till Ungdomsforum. Bidraget används för att organisera och styra verksamheten vilket medför krav på planeringsförmåga, uppföljning och årsredovisning. Bidraget är avgörande för föreningens verksamhet och medlemmarna vittnar om ungdomsråd som plötsligt har fått minskad tilldelning eller ingen tilldelning alls. Dessa ungdomsråd har nästan havererat. I intervjuerna har de unga även lyft fram vikten av vuxna som stöttar, vägleder och tillförsäkrar politiskt handlingsutrymme.

Ungas politiska delaktighet är en demokratisk rättighet och skyldighet, ett värde i sig självt. För att säkra ungas inflytande och deltagande i beslutsprocesser krävs därför ett förändrat förhållningssätt som erkänner ungas politiska delaktighet som ett värde i sig självt.

4 Sammanfattning: Nya portar för ungas politiska delaktighet

Delaktighet i politiska beslutsprocesser är en demokratisk rättighet som bland annat kan generera politisk kunskap och förståelse, det kan stärka ungas politiska inriktning och vilja att engagera sig som vuxna. Kommuner som tenderar att förenkla ungdomspolitiken till en metodfråga och kosmetisk verksamhet i vilket ungas politiska delaktighet blir medel för att uppnå kommunens intressen reducerar dock möjligheterna för detta.⁵⁰ Det ungdomspolitiska arbetet i en kommun är avhängigt tjänstemäns och politikernas förhållningssätt, förståelse och kunskap om unga som politiska samhällsmedlemmar. Nedan diskuteras och besvaras därför följande fråga: *Hur ska kommuner göra för att lyckas med att engagera och involvera unga i politiska beslutsprocesser?*

4.1 Politisk delaktighet – ett värde i sig självt

Motiven till ungas politiska delaktighet varierar. När ungas politiska delaktighet blir ett medel för att uppnå vuxnas intressen och utgör det dominerande motivet skapas en demokratisk problematik som kan rasera det ungdomspolitiska arbetet. Ett medel, i det här fallet unga, kan lätt bytas ut mot ett annat. Det vill säga ersättas med något som kommunen anser bättre främja deras intressen. Problematik är sedan tidigare synliggjord i forskning som visar att unga får en oklar roll när deras möjligheter att påverka avgörs av politikernas och tjänstemäns goda vilja. En förklaring till

---

⁵⁰ Timmerman 2009.

problematiken återfinns bland annat i ett dominerande förhållningssätt till unga och demokrati som styrelseform.

Den dominerande liberaldemokratiska logiken i vilken individualism, rationella val, majoritetens uppfattning, beslutsfattande via valda ombud och konsensus anses utgöra den goda demokratin begränsar demokratins, och därmed ungas, olika uttrycksformer och drivkrafter. Demokratisynen ger enligt forskning redan resursstarka samhällsmedlemmar fördel då andra demokratiska logiker exkluderas. Inom den liberaldemokratiska demokratisynen blir ungas möjlighet till handling (makt) bland annat beskuren på grund av ålder.⁵¹ Unga kan, liksom Ungdomsforum, hantera detta genom att gå samman för att tillsammans öka möjligheterna att påverka samhällsutvecklingen, en form av direkt demokratiskt deltagande. *Makt* blir på detta sätt en potential – en möjlighet till handling – att tillsammans skapa något nytt.⁵² Här gör sig alltså en annan demokratilogik än den liberaldemokratiska gällande – kollektivet och gemensamt handlande i olika former prioriteras framför individualism, majoritetens uppfattning och beslut via valda ombud. En mångfacetterad tillämpning av demokrati, genom olika former, uttryck och drivkrafter för politisk delaktighet i vilken politisk delaktighet blir ett värde i sig självt blir således viktigt eftersom detta kan bidra till att balansera upp det faktum att ungas politiska delaktighet i stor utsträckning villkoras av vuxna. Men också det faktum att demokratin kräver olika rum, former och uttryckssätt. Detta förutsätter ett förhållningssätt i vilket unga ses som aktiva samhällsmedlemmar med demokratiskt värdefulla erfarenheter, rättigheter och ansvar.

De tre motiven som identifierats för ungas politiska delaktighet har dock en mer komplex relation än vad som hittills presenterats. Ett vanligt förekommande resonemang är att unga bör involveras i demokratiska samhällsprocesser för att skapa ett framtida hållbart samhälle och som innebär en prioritering av ungas politiska delaktighet. I de vuxnas intresse att skapa ett framtida hållbart samhälle blir ungas politiska delaktighet ett medel som inkluderar politisk delaktighet som ett värde i sig självt samtidigt som

---

⁵¹ Bessant 2005.

⁵² Arendt 1958/1998.

involveringen i att skapa ett hållbart samhälle medför viss politisk demokratisk fostran. Motiven ska således värderas i relation till att de är tre analytiska renodlingar. Likväl kvarstår faktum, det är långt kvar innan ungas politiska delaktighet är ett värde i sig självt.

4.2 Organisation och demokratiska former

Ungas politiska delaktighet behöver, för att kunna inkludera så många som möjligt, ideologiskt heterogena verksamheter och föränderliga demokratiska former. För att omsätta nationell policy till praxis kräver organiseringen av ungdomspolitiken långsiktighet, strategi och policyrelation genom samordning av handlingsplaner som upprätthåller en demokratisk infrastruktur byggd på samarbete, samtal, relation och kritisk reflektion. En organisation kan aldrig vara ett mål i sig självt, den kräver ständig politisk pånyttfödelse och utformning utifrån ungdomstidens förutsättningar, en tid som enligt ungdomsforskningen präglas av snabba förändringar, utforskande och betydande utveckling av identitet.⁵³

När en organisation slutar att förändra och utveckla sitt handlande i relation till den omgivande världen – när det inte längre sker lärande – riskerar den att upphöra. En organisation som vill bestå måste därför förändras genom kontinuerligt lärande och politisk handling. Förändring och ovisshet ställer krav på kommunikativt ansvar för att kunna hantera något som inte är definierat och givet på förhand. Att exempelvis skapa falska förhoppningar om inflytande, utan att det resulterar i något, minskar tilliten, sänker motivationen och undergräver ungas engagemang att förändra samhället. På sikt kan detta försämra folkhälsan eftersom det finns ett samband mellan god hälsa och upplevd delaktighet. Dialogen blir därför viktigare än själva metoden för dialog. Det blir viktigare att tillsammans skapa tydlighet och tidigt deltagande i politiska beslutsprocesser som kan motverka falska förhoppningar om inflytande. Politisk delaktighet och lärande är på detta sätt beroende av varandra vilket kräver kunskap, analys och förståelse av politiska processer och

---

⁵³ Lalander & Johansson 1999; Furlong 2013.

människor. Ett fruktbart förhållningssätt till ungdomspolitiken handlar därför om att utifrån situation, oförutsägbarhet och förändring skapa lämpliga demokratiska former, sammanhang och konstellationer i vilka unga, politiker och tjänstemän tar gemensamt ansvar och kommunicerar.⁵⁴ För att säkra ungas delaktighet i politiska beslutsprocesser behöver det således skapas en anpassningsbar infrastruktur med en tydlig idé om hur och när återkoppling ska ske.

4.3 Ungdomsorganisering och vardagspolitik för ett aktivt samhällsmedlemskap

Att engagera sig politiskt behöver vara meningsfullt och skapa en känsla av ägandeskap, något som lönar sig till skillnad från att inte engagera sig. Samarbete med andra i gemensamma frågor i syfte att åstadkomma förändring genom kollektivt handlande blir därmed centralt, något som i hög grad överensstämmer med det medlemmarna i Ungdomsforum uttrycker om sin förening – en form av ungdomsorganisering.⁵⁵ Enligt dem själva lär de sig strategier för gemensamt handlande, väljer frågor att driva och styr beslutsfattandet genom lämpliga strategier med stöttning av vuxna efter behov – en typ av pålitlig politisk delaktighet. Det gemensamma arbetet med tjänstemän och politiker – pluralistisk politisk delaktighet – bidrar enligt tidigare forskning till att utveckla ungas ledarskaps- och organisationsförmåga, gör unga mer involverade i samhället och kunniga att fatta beslut tillsammans med andra. Samarbetet kan främja ungas självförtroende, kritiska tänkande, samarbetsförmåga, engagemang och stärka känslan av tillhörighet. Denna typ av ungdomsorganisering stödjer en *vardagspolitisk* förståelse av politiken. Det vill säga områden, aktiviteter och praktiker i vilka politiska frågor kan aktualiseras och som skapar grunden för människors liv i gemenskap.⁵⁶ Vardagspolitiken tar sig uttryck i en avformaliserad och öppen innebörd av politiska frågor, verksamheter och gemenskaper som har visat sig göra aktiviteterna i Ungdomsforum meningsfulla.

---

⁵⁴ Jfr McIntosh & Youniss 2010, s. 36 (Policy implication).

⁵⁵ McIntosh & Youniss 2010.

⁵⁶ Andersson 2015.

Det vardagspolitiska förhållningssättet, genom skilda livssyner, bekännelser, livsstilar och erfarenheter, har bidragit till personliga relationer, samlärande, tillit och ansvarsfullt inflytande som enligt medlemmarna i Ungdomsforum upplevs påtagligt, ändamålsenligt, meningsfullt och relevant. För unga innebär detta en möjlighet att tillsammans driva intressefrågor utan ideologisk och partipolitisk inriktning – en *partipolitisk friställning* med öppenhet för politiskt identitetsskapande och handling som skapar mening och utvecklar medborgarkunnighet. Detta ger utrymme för olika demokratiformer och uttryck och utgör alternativ till den liberaldemokratiska logiken som enligt tidigare forskning visat sig begränsa mindre resursstarka och underrepresenterade gruppers möjligheter att vara delaktiga i kampen om hur samhället ska ordnas.

4.4 Ungdomspolitik: nationell policy till lokal praxis

Att ungdomspolitiken ännu inte är naturligt förekommande i en kommuns verksamhet innebär att det återstår arbete med att omsätta nationell policy till lokal praxis. En utmaning som hanteras i Skövde är hur nationell policy, men också internationell policy i form av barnkonventionen, ska omformas till lokal praxis. Den strategi som formats i Skövde, att skapa en pedagogisk relation mellan utvecklandet av ungas politiska delaktighet och policy i vilket samlärande sker för att förändra praxis, är intressant ur flera perspektiv. Strategin kräver ett tålmodigt och långsiktigt arbete med att säkerställa att målbilder kommuniceras och följs genom olika typer av demokratiska former och aktiviteter som inkluderar mångfalden unga vilket visat sig vara en utmaning. Skolan blir i detta sammanhang en central institution vars ungdomspolitiska potential – ett offentligt rum i vilket majoriteten unga någon gång finns samlade – bör tas tillvara. Detta kan ske genom tvärasektoriellt samarbete, att öppna upp skolan mot lokalsamhället och lyfta skolans demokratiuppdrag lokalt och nationellt.

4.5 Ungdomspolitikens kunskaps- och verksamhetsutvecklingsbehov

Mot bakgrund av tidigare forskning, resultatet av fallstudien och högt ställda mål inom ungdomspolitikens aktualiseras ett antal frågor värda att undersöka vidare.

- Hur kan elevråd, fritidsgårdsråd och ungdomsråd bli tillgängliga offentliga rum för alla ungas politiska delaktighet och öka ungas inflytande på kommunal nivå?
- Vilka kunskaper, värderingar, attityder och färdigheter tillägnas sig barn och unga genom deltagande i politiska beslutsprocesser på kommunal nivå?
- Hur kan det ungdomspolitiska arbetet utformas för att inkludera alla unga, oavsett funktionsförmåga?
- Hur kan nyanlända unga inkluderas i lokal ungdomspolitik?
- Hur kan samarbetet mellan det civila samhällets unga och offentlig sektor effektivt utformas för att stödja demokratiutveckling i lokalsamhället?

Det nationella målet för ungdomspolitikens, att ”alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen”, är en demokratisk möjlighet och utmaning för Sveriges kommuner. *Hur ska kommuner göra för att lyckas med att engagera och involvera unga i politiska beslutsprocesser?* Kommunerna behöver bland annat:

- Göra ungas politiska delaktighet till ett värde i sig självt.
- Inkludera alla unga och bemöt dem som en heterogen grupp.
- Använda samlärande och utöva ett kommunikativt ansvar mellan generationer, politiker och professioner.
- Kunskaps- och erfarenhetsgrunda ungdomspolitikens.
- Säkra en demokratisk roll för unga i beslutsfattandet – involvera unga i hela processen och använd kontinuerlig återkoppling.
- Skapa en tydlig infrastruktur som tillåter situationsanpassade demokratiska former och grupperingar.

- Involvera skolan.
- Prioritera långsiktighet, tålamod och kontinuerlig dialog framför enkelspårigt metodfokus.

Kommunerna behöver således använda ett demokratiskt förhållningssätt, kommunikativt ansvar, kunskaps- och erfarenhetsförankra det ungdomspolitiska arbetet samt utveckla en organisation som är kontinuerlig, anpassningsbar och demokratiskt inkluderande för alla unga.

5 Referenser

- Amnå, E (2008). *Jourhavande medborgare. Samhällsengagemang i en folkrörelsestat*. Lund: Studentlitteratur.
- Andersson, E (2012). The political voice of young citizens: educational conditions for political conversation – school and social media. *Utbildning & Demokrati*, 21(1), 97–120.
- Andersson, E (2013). *Det politiska rummet. Villkor för situationpolitisk socialisation i en nätgemenskap av och för ungdomar*. Örebro Studies in Education 36, Örebro Studies in Educational Sciences with an Emphasis on Didactics 4. Örebro: Örebro universitet.
- Andersson, E (2015). Situational political socialization: a normative approach to young people's adoption and acquisition of political preferences and skills. *Journal of Youth Studies*. DOI: 10.1080/13676261.2015.1020926.
- Andersson, E; Edling, S; Liljestrand, J & Olson, M. (2012). Är du mätbar nog, lilla vän? Mätbarhetskultur, ICCS 2009 och ungdomars medborgarkompetens. *Skola och Samhälle*. Tillgänglig: <http://www.skolaochsamhalle.se/flode/skola/ar-du-matbar-nog-lilla-van-matbarhetskultur-iccs-2009-och-ungdomars-medborgar-kompetens/>
- Arendt, H (1958/1998). *Människans villkor. Vita activa*. Göteborg: Daidalos.
- Arnstein, S R (1969). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of American Institute of Planners*, 35(4), 216–224.
- Bessant, J (2004). Mixed messages: youth participation and democratic practice. *Australian Journal of Political Science*, 39(2), 387–404.

- Bessant, J (2005). Principles for developing youth policy: Kant's categorical imperative and developmental ethics. *Policy Studies*, 26(1), 103–116.
- Checkoway, B; Allison, T & Montoya, C (2005). Youth participation in public policy at the municipal level. *Children and Youth Services Review*, 27, 1149–1162.
- Checkoway, B N & Gutiérrez, L M (2006). Youth Participation and Community Change: An introduction. *Journal of Community Practice*, 14(1/2), 1–9.
- Christens, B D & Dolan, T (2011). Interweaving Youth Development, Community Development, and Social Change Through Youth Organizing. *Youth & Society*, 43(2), 528–548.
- Cockburn, T (2007). Partners in Power: a Radically Pluralistic Form of Participative Democracy for Children and Young People. *Children & Society*, 21, 446–457.
- Crocetti, E; Jahromi, P & Buchanan, C M (2012). Commitment to community and political involvement: a cross-cultural study with Italian and American adolescents. *Human Affairs*, 22, 375–389.
- Ekman, J & Amnå, E (2012). Political participation and civic engagement: towards a new typology. *Human Affairs*, 22, 283–300.
- Evans, S D (2007). Youth sense of community: voice and power in community contexts. *Journal of Community Psychology*, 35(6), 693–709.
- Finlay, A; Wray-Lake, L & Flanagan, C (2010). Civic Engagement during the Transition to Adulthood: Developmental Opportunities and Social Policies at a Critical Juncture. I L R Sherrod; J Torney-Purta & C A Flanagan. *Handbook of Research on Civic Engagement in Youth*. New Jersey: Wiley, 277–306.
- Flanagan, C A (2013). *Teenage citizens. The political theories of the young*. Cambridge: Harvard University Press.
- Flanagan, C A & Christens, B D (2011). Youth Civic Development: historical Context and Emerging Issues. I C A Flanagan & B D Christens (Red.). *Youth civic development: Work at the cutting edge*. New Directions for Children and Adolescent Development, 134, 1–9.

- Finn, J L & Checkoway, B (1998). Young People as Competent Community Builders: A Challenge to Social Work. *Social Work*, 43(4), 335–345.
- Furlong, A (2013). *Youth Studies. An introduction*. London: Routledge.
- Harris, A; Wyn, J & Younes, S (2010). Beyond apathetic or activist youth ‘Ordinary’ young people and contemporary forms of participation. *Young*, 18(1), 9–32.
- Hart, R A (1992). *Children’s participation. From tokenism to citizenship*. Florence: UNICEF International Child Development Centre.
- Head, B W (2011). Why not ask them? Mapping and promoting youth participation. *Children and Youth Services Review*, 33, 541–547.
- Hjerm, M; Lindgren, S & Nilsson, M (2014) *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö: Gleerups.
- Jen, M H; Sund, E R; Johnston, R & Jones K (2010). Trustful societies, trustful individuals, and health: An analysis of self-rated health and social trust using the World Value Survey. *Health & Place*, 16, 1022–1029.
- Lalander, P & Johansson, T (1999). *Ungdomsgrupper i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Ljungberg, E (2009). *Ungdomar, utveckling och utmaning – studier av samhälls- och identitetsskapande processer i 1990-talets ungdomspolitik*. Doctoral Thesis 65, Institutionen för informationsteknologi och medier. Sundsvall: Mittuniversitetet.
- Ljungberg, E & Norling, A (2001). Ungdomsråd – socialisation och revolution på samma gång. I SOU 2001:48. *Att vara med på riktigt - demokratiutveckling i kommuner och landsting*. Stockholm: Regeringskansliet/Kulturdepartementet, s.513–575.
- Manning, N (2014). The relational self and the political engagements of young adults. *Journal of Sociology*, 50(4), 486–500.
- Matthews, H (2001). Citizenship, Youth Councils and Young People's Participation. *Journal of Youth Studies*, 4(3), 299–318.

- McIntosh, H & Youniss, J (2010). Towrd a Political Theory of Political Socialization of Youth. I L R Sherrod; J Torney-Purta & C A Flanagan. *Handbook of Research on Civic Engagement in Youth*. New Jersey: Wiley, 23-42.
- McLaughlin, M W (2000). *Community Counts: How Youth Organizations Matter for Youth Development*. Washington: Public Education Network.
- Milbourne, L (2009). Valuing Difference or Securing Compliance? Working to Involve Young People in Community Settings. *Child & Society*, 23, 347–363.
- Mouffe, C (2013). *Agonistics. Thinking the world politically*. L0ndon: Verso.
- Rasmussen, M F (2003). Adult Attitudes about Youth Participation in Community Organizations. *Journal of Extension*, 41(5).
- Sherrod, L; Torney-Purta, J & Flanagan, C (2010). Introduction: Research on the Development of Citizenship: A Field Comes of Age. I L R Sherrod; J Torney-Purta & C A Flanagan. *Handbook of Research on Civic Engagement in Youth*. New Jersey: Wiley, 1–22.
- Shier, H (2001). Pathways to Participation: Openings, Opportunities and Obligations. A New Model for Enhancing Children’s Participation in Decision-making, in line with Article 12.1 of the United Nations Convention on the Rights of the Child. *Children & Society*, 15, 107–117.
- Simmel, G (1994). Bridge and door. *Theory, Culture & Society*, 11, 5–11.
- Simovska, V & Bruun Jensen, B (2009). *Conceptualizing participation – the health of children and young people*. Köpenhamn: World Health Organization Regional Office for Europe.
- Statens folkhälsoinstitut (2011). *Delaktighet och inflytande i samhället. Kunskapsunderlag för Folkhälsopolitisk rapport 2010*. Östersund: Statens folkhälsoinstitut R 2011:31
- Taft, J K & Gordon, H R (2013). Youth activists, youth councils, and constrained democracy. *Education, Citizenship and Social Justice*, 8(1), 87–100.

- Timmerman, G (2009). Youth policy and participation. An analysis of pedagogical ideals in municipal youth policy in the Netherlands. *Children and Youth Services Review*, 31, 572–576.
- Ungdomsstyrelsen (2009). *Lika olika som lika – om former för lokalt ungdomsinflytande*. Ungdomsstyrelsens skrifter 2009:4. Stockholm: Fritzes
- Ungdomsstyrelsen (2010). *FOKUS 10. En analys av ungas inflytande*. Stockholm: Ungdomsstyrelsens skrifter 2010:10.
- Utbildningsdepartementet (2014). *Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande* (Prop. 2013/14:191).
- Waara, P; Rüdiger, J & Svensson, L (2010). *Ungas organisering över tid – unga för sig själva eller tillsammans med vuxna?* Vimmerby: Astrid Lindgrens hembygd
- Wearing, M (2011). Strengthening youth citizenship and social inclusion practice – The Australian case: Towards rights based and inclusive practice in services for marginalized young people. *Children and Youth Services Review*, 32, 534–540.
- Wennerholm Juslin, P & Bremberg S (2004). *När barn och ungdomar får bestämma mer påverkas hälsan. En systematisk forskningsöversikt*. Östersund: Statens folkhälsoinstitut R 2004:30
- Wong, N T; Zimmerman, M A & Parker E A (2010). A Typology of Youth Participation and Empowerment for Children and Adolescent Health Promotion. *American Journal of Community Psychology*, 46, 100–114.
- Wyness, M (2009). Children representing children: Participation and the problem of diversity in UK youth councils. *Childhood*, 16(4), 535–552.
- Yin, R K (2006). Case Study Methods. I J L Green; G Camilli & P B Elmore (red.): *Handbook of complementary methods in education research*. Washington: American Educational Research Association, 111–122.
- Zeldin, S (2004). Youth as Agents of Adult and Community Development: Mapping the Processes and Outcomes of Youth Engaged in Organizational Governance. *Applied Developmental Science*, 8(2), 75–90.

- Zeldin, S & Petrokubi, J (2008). Youth-Adult Partnership in Decision Making: Disseminating and Implementing an Innovative Idea into Established Organizations and Communities. *American Journal of Community Psychology*, 41, 262–277.
- Ødegård, G (2007). Political socialization and influence at the mercy of politicians: A study of a local participation project amongst young people in Norway. *Young*, 15(3), 273–297.